

VILDI SLØØKKJA PERUNA VIÐ AT BLÁSA Á HANA

HUGLEIÐINGAR HJÁ KARL GUTTESSEN UM, TÁ IÐ SKÁLAFJØRÐURIN
FEKK EL-LJÓS FRÁ SEV Í 1953 OG YMISKT ANNAÐ SMÁVEGIS

ENDURMINNINGAR

Karl Guttesen
post@söialurinn.fo

Í hesari frásøgn vera einstøk hús, persónar og hendingar tikin til umrøðu sum best ber til.

Á várí 1953 valdaði búskaparlig kreppa í Føroyum, og mangir handverkarar, eitt nú elektrikarar, gingu arbeiðsleysir. Sjálvur hevði eg lært hjá Viggo Andreassen og var ein teirra.

Ein dagin kom Erling Heinesen, verkfrøðingur, á gátt. Hann hevði alt el-arbeiði hjá Skála Skipasmiðju undir sínari leiðslu og hevði frætt um arbeiðsloysi í Havn. Hann vildi fegin hava meg inn á Skálafjørðin at leggja el-ljós inn í hús. Eg játtaði og fór inn á Toftir tann 18. mars 1953.

Erling Heinesen tók ímóti og vísti mær, hvar eg skuldi búgva. Hetta var hjá Kristian og »Kiston« Andreassen, sum tá búðu í húsunum hjá Magnus Mikkelsen. Her búðu eisini tveir aðrir elektrikarar sum eisini arbeiddu fyri Skála Skipasmiðju, Oluf Djurhuus innan Glyvur og Marius Davidsen úr Vík. Í kjallaranum høvdu vit goymslu av el-tilfari.

Vit ótu allar máltíðirnar á arbeiðsplássinum, tá ið tað bar til. Annars ótu vit hjá »Kiston«.

Tað fyrsta húsið, eg skuldi innstallera, var uppi á Regni hjá Jens Chr. Olsen, løgtingsmanni.

Vit báðir, Erling Heinesen og eg, fóru smølu gøtuna niðan á Regn, har eg varð presenteraður og arbeiðsætlanin gjøgnumgingin. Skála Skipasmiðja nýtti slump-akkord háttin, t.v.s. at elektrikarin skuldi geva eitt boð uppá, hvat hann vildi gera arbeiði fyri, also eitt boð uppá gjøt. Handverkaralønin var tá 3,86 kr. og fór upp í 3,90 kr. í apríl 1954.

At fáa tilfarið til vega til tey ymisku húsini, var mangan satt knoss, tí bil høvdu vit ongan, bert okkara egna hjólhest. Tað fyrsta, sum neyðugt varð at fáa til arbeiðsplássið, vóru 5/8" stálør.

Tey vóru 5 m. long og 10 í hvørjum bundi. Øll el-innleggingin varð gjørd við stálørum og tilhoyrandi fittings. Neyðugt varð at bora gjøgnum bjálkar við hondborsvingi, og rørboyggjarin varð nógv nýttur. Kaðal varð bert nýttur til innføringina, t.v.s. frá isolatorum til málaratálvuna.

Fyri at fáa el-innstillatið sum fjalda og snøgga sum gjørligt, var neyðugt at taka loftslistar og geriktir niður og síðan fáa hesar settar upp aftur so heilskapadur sum gjørligt.

Loksins varð arbeiði uppi á Regni byrjað og el-innstillatið tók smátt um smátt skap.

Ein dagin, eg legði stálør fram við loftinum í gongini, kom ein gamal maður úr grannahúsinum og stillaði seg við úthurðina. Har stóð hann og eygleiddi arbeiði, og segði so: »Ja, tað er lægið, at vatn úr Vestmanna (SEV) skal koma ígjøgnum hasi rørin«. Tá ið døgurðatið varð, bleiv eg boðin innar í »góðustovu« sum vanligu vóru ísakaldar at koma inn í. Eg fekk serstakan mat, meðan húsfolkið t.d. fekk ræstan fisk í køkinum, og sum mær hevði dámt betur. Eg veit væl, at hetta var vanligt gestabliðni hjá nógvum.

Á Toftagjógv stóðu sethúsini hjá Hans Jacob Højgaard, lærara, og skúlin, hann undirvísti í. Húsini stóðu dygst við hvørt annað, bert eitt hanagleiv ímillum. Meðan eg arbeiddi í sethúsinum, var vanligt, at Hans Jacob mitt í tímanum kom algoystur inn í stovuna hjá sær sjálvum og fekk nakrar tónar fram á klaverinum, meðan hann murradi okkurt sanglag. Hettar endurtók seg fleiri ferðir. Soleiðis kom eg at kenna fleiri av sangløgum hansara í føðingini og kendi fleiri av lögnum aftur, tá ið hann við barnakóri sínum hevði konsert í Sjótleikarhúsinum, stutta tíð aftaná.

Annars fóru kvöldini við onkrum biltúri, ella spældu vit bólt á bryggjuøkinum, har kanska onkur spíri til B68 sá dagsins ljós.

Hjá Kristian og »Kiston« komu

nógvir bygdamenn og kenningar á vitjan um kvöldarnar, og mangan vóru menn heldur harðmæltir. Vit báðir, Oluf og eg, sum høvdu kamar beint uppi yvir á loftinum, lögdu til merkis, at »Kiston« var sera tjóðskaparsinnað, og ikki varð tað sørt, at hesin tjóðskaparneisti eisini festi í hjá mær.

Í 1953 var ferðasambandi sum vera man ikki so gott, so ikki varð farið til Havnar hvørt vikuskifti. Oluf fór heldur ikki til hús altíð, hóast hann búði innan Glyvur. Eitt leygarkvöld høvdu vit avgjørt at fara til Fuglafjarðar í dans, tí á Skálafjørðinum var eingin dansur. Vit mundu koma seint aftur, tí vit svóvu allan sunnudagin líka til mánamorgun, tá ið vit hoyrdu bátin hjá Skipasmiðjuni, Enniberg, nærkast Toftakai. Vit gjørdur skjótt av, og vóru á goymsluni í kjallaranum, beint áðrenn Erling Heinesen, verkførari, troppaði upp.

Samstundis, sum vit innstalleraðu eitt hús fyri og annað eftir, varð arbeitt upp á lágspenningslinjuna runt allan Skálafjørðin. Tað arbeiðið hevði eitt danskt felag. Ofta stóðu hús og bíðaðu eftir el-streymi, sum koma skuldi úr Vestmanna.

So varð farið longur inn á fjørðin - í Saltnes. Fyrsta húsið, eg fekk at gera her, var hjá David S. Petersen og Ninnu. Tey høvdu stóran barnaflokk - heili 11 í tali. Har var gott at vera í allar mátar, og hóast langt var at súkkla, og eg mangan var á kroppi, tá ið regni herjaði, so vóru húsfolkið so beinasom, at vátu klæðini vórðu turkaði, meðan arbeitt varð.

Eftir arbeiðstíð fann onkur sum oftast upp á okkurt til dagdvølu, og har var Fanny ófør at finna uppá. Fanny og Oluf funnu seinni saman, giftust og fingi børn. Í 2006 hendi so tann syrgiliga og meningsleysa ferðsluvánlukkan, har Fanny doyði av læstunum, og vit standa spyryndi - hví?

Tá ið veðrið var gott, vóru flestu fólk í torvi, og soleiðis var í næsta húsinum, eg arbeiddi. Har vóru øll tey vaksnu

húsfolkið á heiðini í fleiri dagar, meðan ein ung genta gjørdi allar máltíðir heima uttan trupulleikar.

Av Saltnesi fluttu vit longur inn á fjørðin, og komu Oluf og eg aftur at búgva saman, hesaferð hjá Johannu og Karl Johan Hansen, kommunuskrivara í Runavík. Her komu vit eisini at hava el-goysluna í kjallaranum hjá Karl Johan. Kjallaragólvið var ikki stoypt, bert steinsett. Í sama høli var eisini mjølgoysla til bakarið.

Hettar vóru tvíhús, har Anton Johannesen hevði hina helvtina til íbúð, kaffistovu og bakari.

Ein morgun vóru Oluf og eg í holt við at bræða bik til eina horndós (dós til innføringarkaðal). Vit fingi primussin at standa á svikaliga gólvinum og settu bikið út á at bræða. Ímeðan fóru vit í kaffistovuna at fáa okkum ein kaffimunn. So hoyra vit eina spreinging við síðuna av og skunda okkum at kanna, hvat var áfátt. Tá er primus og bikilat koppa og eldur er millum grótið í gólvinum, og roykurin var nógvur. Vit slóktu eldin við tómunum mjølposum og fingi vindeyguni upp. Breyð og køkur fingi óivað ein serstakan smakk næstu dagarnar.

Ein nýggjur primussur varð keyptur. Hann kostaði 30,80 kr.

Tá ið vit komu til bústaðin í Saltangará, stóð ein rundur svartur petroleumsovnur í kamarinum, so vit kundu fáa okkum ein fløva og turka okkum klæðini, um tað gjørdist neyðugt. Men tíverri hendi tað fleiri ferðir, at eingin ovnur var í kamarinum, tá komið varð frá arbeiði. So noyddust vit tessvegna í vát klæðir aftur um morgunin.

Regnið var nógv til tíðir - eisini tá! Hesar umstøður hava óivað gjørt sítt til, at vit báðir fingi lungasjúkur. Oluf fór nakað skjótt aftaná til Havnar at fáa viðgerð, fyrst á Landssjúkrahúsinum, síðan á sanatorium, meðan eg ikki varð »fangaður« fyrr enn nakrar mánaðir seinni á skúla í Danmark.

Á Glyvrum varð viðhvørt arbeitt